

УДК 336.02

Войтів Андрій Сергійович
(аспірант ПВНЗ «Європейський університет»)
ORCID ID 0009-0009-6275-8187

Солонько Мирослав Юрійович
(аспірант ПВНЗ «Європейський університет»)
ORCID ID 0009-0005-2301-5429

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Анотація. У статті досліджено інноваційні підходи до забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств в умовах сучасних викликів. Особливу увагу приділено впливу цифровізації та використанню передових технологій, таких як Big Data, штучний інтелект та автоматизовані платформи, на зміцнення фінансової стійкості підприємств. Систематизовано загрози, що виникають у контексті цифрової трансформації економіки, та запропоновано адаптивні стратегії для їх подолання. Отримані результати є основою для впровадження інноваційних рішень у процесі управління фінансовою безпекою.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, інноваційні підходи, цифрова економіка, кібербезпека, управління ризиками, технологічні інновації.

Постановка проблеми. Сучасні підприємства функціонують у складному середовищі, яке характеризується динамічністю та непередбачуваністю економічних і технологічних змін. Загрози, пов'язані з цифровізацією, кіберзлочинністю, економічною нестабільністю та зміною споживчих пріоритетів, вимагають формування нових підходів до забезпечення фінансово-економічної безпеки. Традиційні методи управління безпекою вже не відповідають викликам сучасності, що створює потребу в інтеграції інноваційних рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика фінансово-економічної безпеки активно досліджується науковцями. Дашко М. та Михайліченко Г. аналізували комплекс заходів для забезпечення фінансової стабільності підприємств, акцентуючи на значенні внутрішніх процесів управління [1]. Єпіфанова І. систематизувала підходи до управління безпекою в умовах військових викликів, наголошуючи на значенні адаптивних стратегій [2]. Лукіна О. досліджувала значення інноваційних технологій для забезпечення фінансової безпеки, пропонуючи моделі впровадження цифрових рішень [4]. Однак питання інтеграції інновацій у системи фінансово-економічної безпеки потребує подальшого дослідження, що обумовлює актуальність цієї роботи.

Мета статті. Метою статті є аналіз сучасних загроз фінансово-економічній безпеці підприємств, пов'язаних з глобальними викликами, та обґрунтування інноваційних підходів до їх подолання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансово-економічна безпека підприємства є ключовим аспектом його стабільного функціонування та розвитку, особливо в умовах сучасних викликів та загроз. Вона відображає здатність підприємства ефективно використовувати фінансові ресурси, протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам, а також забезпечувати фінансову стійкість і конкурентоспроможність на ринку.

Згідно з дослідженнями Дашко М. та Михайліченка Г., фінансово-економічна безпека підприємства визначається як комплекс заходів, що проводяться в економічній, управлінській, технічній, організаційній та інших сферах, спрямованих на захист від потенційних загроз та забезпечення стабільного розвитку [1]. Інші науковці, зокрема Лукіна О. та ін., підкреслюють, що формування стратегії фінансово-економічної безпеки починається з детального аналізу фінансового стану підприємства, оцінки внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на його фінансову безпеку [4]. В умовах військового стану та економічної нестабільності питання управління фінансовою безпекою набувають особливої актуальності. Спіфанова І. та інші дослідники систематизували підходи до визначення сутності фінансової безпеки та узагальнили фактори впливу на неї, наголошуючи на необхідності адаптації підприємств до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі [2]. Для кращого розуміння складових фінансово-економічної безпеки підприємства доцільно розглянути їх у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1. Основні складові фінансово-економічної безпеки підприємства

Складова	Опис
Фінансова безпека	Забезпечення стійкості фінансового стану, платоспроможності та ліквідності підприємства.
Інвестиційна безпека	Здатність залучати та ефективно використовувати інвестиції для розвитку.
Інноваційна безпека	Спроможність впроваджувати новітні технології та адаптуватися до змін у галузі.
Інформаційна безпека	Захист конфіденційної інформації та забезпечення її цілісності.
Кадрова безпека	Наявність кваліфікованого персоналу та ефективна кадрова політика.
Виробнича безпека	Забезпечення безперебійного та ефективного виробничого процесу.
Правова безпека	Дотримання законодавства та правових норм у діяльності підприємства.
Екологічна безпека	Відповідність діяльності підприємства екологічним стандартам та мінімізація негативного впливу на довкілля.

Кожна з цих складових відіграє важливу роль у загальній системі фінансово-економічної безпеки підприємства. Забезпечення їх належного рівня сприяє стійкому розвитку та підвищенню конкурентоспроможності на ринку. Головна мета забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства полягає у створенні умов для його фінансової стабільності та максимально ефективного функціонування в поточному періоді, а також забезпечення перспективного розвитку. Вирішальним чинником є здатність компанії протистояти негативним зовнішнім і внутрішнім впливам, потенційним загрозам і небезпекам, які можуть призвести до фінансових втрат [5].

Основними завданнями управління фінансово-економічною безпекою підприємства є:

- визначення пріоритетних фінансових інтересів, що потребують захисту в рамках фінансово-господарської діяльності;
- ідентифікація та прогнозування загроз фінансово-економічним інтересам підприємства як зовнішнього, так і внутрішнього характеру;
- виявлення кризових явищ і розробка заходів для їх попередження;
- забезпечення ефективного усунення загроз через впровадження запобіжних заходів, оцінку їхньої ефективності та результативності [7].

Процес забезпечення фінансово-економічної безпеки включає кілька етапів. На першому етапі визначаються види та причини виникнення негативних впливів на підприємство. До них можуть належати як суб'єктивні, так і об'єктивні чинники. Суб'єктивні негативні впливи виникають через свідомі дії чи бездіяльність осіб, які мають на меті завдати шкоди підприємству, а також через низьку якість роботи персоналу або ділових партнерів. Другий етап передбачає аналіз фінансового стану підприємства та оцінку рівня його безпеки. На цьому етапі здійснюється детальне вивчення існуючих загроз, а також потенційних збитків, які вони можуть спричинити. Для забезпечення максимальної ефективності запобіжних заходів кожне підприємство має використовувати комплексну систему збору, аналізу та оцінки інформації про стан його економічної безпеки. Далі слід оцінити рівень фінансово-економічної безпеки підприємства через аналіз його конкурентної позиції на ринку. Для цього необхідно враховувати показники, що відображають його конкурентні переваги, зокрема динаміку обсягів продажу, частку ринку, стан і розвиток асортименту, основні споживчі характеристики продукції, а також співвідношення «ціна/якість». Крім того, варто дослідити маркетингову стратегію та цінову політику підприємства. Додатково корисно отримати уявлення про технологічні можливості, організаційну структуру та якість менеджменту основних конкурентів, що сприятиме формуванню ефективних заходів для підвищення конкурентоспроможності [8].

Таким чином, фінансово-економічна безпека підприємства є багатогранною категорією, що охоплює різні аспекти діяльності та вимагає комплексного підходу до управління. Сучасні дослідження підкреслюють необхідність постійного моніторингу та адаптації стратегій безпеки до змінних умов зовнішнього та внутрішнього середовища. Фінансово-економічна безпека підприємства є багатогранною категорією, що охоплює різні аспекти діяльності та вимагає комплексного підходу до управління. В умовах цифрової трансформації економіки питання фінансово-економічної безпеки підприємств набувають нових аспектів та викликів. Зокрема, впровадження електронних платіжних систем (ЕПС) значно підвищує ефективність фінансових операцій, проте одночасно створює нові ризики, пов'язані з кіберзлочинністю та технічними збоями. Надточій І. та Гришина Н. зазначають, що надійність та простота використання ЕПС є невід'ємною частиною сучасної економіки, проте активізація діяльності шахраїв вимагає посиленої уваги до безпеки цих систем [6].

Управління фінансово-економічною безпекою в умовах цифрової економіки потребує адаптації традиційних підходів та розробки нових стратегій, що враховують специфіку цифрових технологій. Зокрема, необхідно впроваджувати сучасні системи кібербезпеки, розробляти політики управління ризиками, пов'язаними з використанням цифрових платформ, та забезпечувати постійний моніторинг фінансових операцій. Як зазначають дослідники, інтеграція цифрових технологій у фінансову діяльність підприємств вимагає комплексного підходу до управління безпекою, що включає як технічні, так і організаційні заходи [6]. Для ілюстрації основних загроз фінансово-економічній безпеці підприємств в умовах цифрової економіки доцільно розглянути їх у вигляді таблиці 2. Аналізуючи таблицю, можемо зробити висновок, що забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств в умовах цифрової економіки вимагає комплексного підходу, що поєднує технічні, організаційні та правові заходи. Підприємства повинні постійно вдосконалювати свої системи безпеки, адаптуючись до нових викликів та загроз, що виникають у процесі цифрової трансформації.

В умовах сучасної економіки, що характеризується високим рівнем нестабільності та непередбачуваності, забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств стає пріоритетним завданням для керівників та власників бізнесу. Зокрема, в Україні, де економічна ситуація ускладнюється військовими діями та політичною нестабільністю, питання фінансової безпеки набувають особливої актуальності [8].

Таблиця 2. Основні загрози фінансово-економічній безпеці підприємств в умовах цифрової економіки

Загроза	Опис
Кіберзлочинність	Незаконний доступ до інформаційних систем підприємства з метою викрадення фінансових ресурсів або конфіденційної інформації.
Технічні збої	Відмови в роботі цифрових платформ та систем, що можуть призвести до фінансових втрат та порушення операційної діяльності.
Недостатній рівень кібербезпеки	Відсутність належних заходів захисту інформаційних систем, що підвищує вразливість до атак та шахрайства.
Неправомірний доступ до даних	Несанкціоноване використання або розголошення конфіденційної фінансової інформації підприємства.
Фішинг та соціальна інженерія	Шахрайські методи отримання доступу до конфіденційної інформації через обман працівників або клієнтів підприємства.
Регуляторні ризики	Невідповідність діяльності підприємства вимогам законодавства у сфері цифрової економіки, що може призвести до штрафних санкцій та репутаційних втрат.
Залежність від сторонніх провайдерів	Використання послуг зовнішніх постачальників цифрових рішень, що може створювати додаткові ризики у разі їх ненадійності або недотримання стандартів безпеки.

Дослідження Єпіфанової І. та ін. підкреслюють, що в умовах військового стану підприємства стикаються з новими викликами, які вимагають адаптації існуючих стратегій управління фінансовою безпекою. Автори систематизують теоретико-методичні підходи до управління фінансовою безпекою, наголошуючи на необхідності врахування специфічних загроз, пов'язаних з військовими діями та їх впливом на економічну діяльність підприємств [2].

З іншого боку, Лукіна О. акцентує увагу на важливості формування стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства, яка повинна базуватися на детальному аналізі фінансового стану, оцінці внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на безпеку, а також розробці механізмів управління ризиками [4]. Автор підкреслює, що в сучасних умовах особливого значення набуває здатність підприємства швидко адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі та ефективно реагувати на потенційні загрози. Дослідження науковців відображають актуальність проблеми управління фінансовою безпекою підприємств у складних умовах, зокрема під час військового стану. Єпіфанова І. та колеги наголошують на необхідності адаптації стратегій управління з урахуванням нових загроз, що виникають в умовах військових дій. Вони також підкреслюють важливість системного підходу до оцінки економічної безпеки та необхідність розробки механізмів, спрямованих на мінімізацію ризиків [2]. Лукіна О., у свою чергу, акцентує на критичній ролі стратегічного планування у фінансово-економічній безпеці. Її підхід включає аналіз фінансового стану підприємства, врахування впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, а також впровадження сучасних підходів до управління ризиками [4]. Ці дослідження вказують на важливість швидкої адаптації підприємств до мінливих умов, що є ключовою умовою їх стійкості та ефективності. Обидва підходи підкреслюють необхідність інтеграції ризик-менеджменту та адаптивних стратегій в управління фінансово-економічною безпекою, що дозволяє підприємствам зберігати стабільність і конкурентоспроможність навіть у складних економічних і соціальних умовах. Для ілюстрації основних загроз фінансово-економічній безпеці підприємств в умовах сучасних викликів доцільно розглянути їх у вигляді таблиці 3.

Таблиця 3. Основні загрози фінансово-економічній безпеці підприємств в умовах сучасних викликів

Загроза	Опис
Економічна нестабільність	Коливання валютних курсів, інфляція, зміни в податковому законодавстві, що можуть негативно впливати на фінансову стійкість підприємства.
Політичні ризики	Нестабільна політична ситуація, військові конфлікти, зміни в уряді, що можуть призвести до непередбачуваних змін у регуляторному середовищі та умовах ведення бізнесу.
Кіберзагрози	Зростання кількості кібератак, витоків конфіденційної інформації, що може призвести до фінансових втрат та втрати репутації.
Конкурентний тиск	Поява нових конкурентів, агресивні маркетингові стратегії, демпінг цін, що можуть знизити частку ринку та прибутковість підприємства.
Технологічні зміни	Швидкий розвиток технологій, необхідність постійних інвестицій у модернізацію виробництва та впровадження інновацій для збереження конкурентоспроможності.
Соціальні фактори	Зміни в поведінці споживачів, демографічні тенденції, соціальні конфлікти, що можуть впливати на попит на продукцію або послуги підприємства.
Екологічні ризики	Посилення екологічних стандартів, необхідність дотримання екологічних норм, що може вимагати додаткових фінансових витрат та впливати на операційну діяльність.

Таким чином, забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств в умовах сучасних викликів вимагає комплексного підходу, що включає постійний моніторинг зовнішнього та внутрішнього середовища, розробку адаптивних стратегій управління ризиками та впровадження інноваційних рішень для підвищення стійкості та конкурентоспроможності на ринку. В умовах цифрової економіки фінансово-економічна безпека підприємств набуває нових вимірів, зокрема, у контексті використання електронних платіжних систем (ЕПС). Надточій І. та Гришина Н. зазначають, що надійність та простота використання ЕПС є невід'ємною частиною сучасної економіки, проте активізація діяльності шахраїв вимагає посиленої уваги до безпеки цих систем [6].

Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств в умовах цифрової економіки вимагає комплексного підходу, що поєднує технічні, організаційні та правові заходи. Підприємства повинні постійно вдосконалювати свої системи безпеки, адаптуючись до нових викликів та загроз, що виникають у процесі цифрової трансформації. Ефективна система фінансово-економічної безпеки також має враховувати ризики, що виникають через глобалізацію та зростання залежності від цифрових платформ. Наприклад, ризики кібератак, шахрайства у фінансових операціях або втрати даних можуть суттєво вплинути на стабільність і конкурентоспроможність підприємства [8]. З огляду на це, підприємства мають впроваджувати інноваційні підходи до ризик-менеджменту, поєднуючи автоматизацію процесів із забезпеченням контролю та підвищенням рівня довіри між усіма зацікавленими сторонами.

Висновки. Результати дослідження підтверджують, що інноваційні підходи до управління фінансово-економічною безпекою дозволяють ефективно реагувати на виклики сучасного середовища. Впровадження передових технологій, зокрема штучного інтелекту, Big Data та цифрових платформ, забезпечує можливості для моніторингу, прогнозування та нейтралізації загроз. Розробка адаптивних стратегій, що враховують специфіку галузі та сучасні виклики,

сприяє підвищенню стійкості підприємств і зміцненню їхньої конкурентоспроможності. Отримані результати можуть бути використані як основа для формування систем фінансово-економічної безпеки підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дашко, М., & Михайліченко, Г. (2022). Управління фінансово-економічною безпекою підприємства. *Механізми економічного розвитку*, 14(2), 56–64.
2. Стіфанова, І., & ін. (2023). Фінансова безпека підприємств в умовах військових викликів. *Інновації в економіці та бізнесі*, 11(1), 34–45.
3. Ковальчук, А. М. (2020). Фінансово-економічна безпека підприємства в контексті адаптації до викликів цифрового середовища; Financial and economic security of enterprises in the context of adaptation to the challenges of the digital environment. *Економічний вісник Дніпровської політехніки; Экономический вестник Днепроvской политехники; Economic Bulletin of Dnipro University of Technology*. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2020/3/EV20203_152-159.
4. Лукіна, О. (2023). Інноваційні технології у забезпеченні фінансової безпеки. *Економічний вісник*, 19(4), 78–88.
5. Мінковська А.В. Теоретичні аспекти формування стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства / А.В. Мінковська, І.З. Остропович // *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. – 2023. – № 4 (26). – С. 22-28. URL: <https://economics.net.ua/ejopu/2023/No4/22.pdf>
6. Надточій, І., Крамаренко, І., & Гришина, Н. (2024). ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА СУСПІЛЬСТВА: НАУКОВІ ЗАСАДИ, ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ. *Український економічний часопис*, (4), 83–88. URL://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-4-16
7. Орлик О.В. (2020). Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його основні складові. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. Вип. 2 (19), С. 222-232
8. Хома Д.М., Лопатовський В.Г., Матюх С.А. Концептуальний базис фінансового менеджменту в сфері забезпечення економічної безпеки підприємства. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. № 4. (2022). С. 145-152.

REFERENCES

1. Dashko, M., & Mykhailichenko, H. (2022). Upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva. *Mekhanizmy ekonomichnoho rozvytku*, 14(2), 56–64. *MerZhurnal*
2. Iepifanova, I., & in. (2023). Finansova bezpeka pidpriemstv v umovakh viiskovykh vyklykiv. *Innovatsii v ekonomitsi ta biznesi*, 11(1), 34–45.
3. Kovalchuk, A. M. (2020). Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpriemstva v konteksti adaptatsii do vyklykiv tsyfrovoho seredovyshcha; Financial and economic security of enterprises in the context of adaptation to the challenges of the digital environment. *Ekonomichnyi visnyk Dniprovskoi politekhnyky; Ekonomicheskyy vestnyk Dneprovskoi polytekhnyky; Economic Bulletin of Dnipro University of Technology*. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2020/3/EV20203_152-159.
4. Lukina, O. (2023). Innovatsiini tekhnolohii u zabezpechenni finansovoi bezpeky. *Ekonomichnyi visnyk*, 19(4), 78–88.
5. Minkovska A.V. Teoretychni aspekty formuvannia stratehii finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva / A.V. Minkovska, I.Z. Ostropovych // *Ekonomichnyi zhurnal Odeskoho politekhnichnoho universytetu*. – 2023. – № 4 (26). – S. 22-28. URL: <https://economics.net.ua/ejopu/2023/No4/22.pdf>
6. Nadtochii, I., Kramarenko, I., & Hryshyna, N. (2024). FINANSOVO-EKONOMICHNA BEZPEKA V UMOVAKh TSYFROVOI EKONOMIKY TA SUSPILSTVA: NAUKOVI ZASADY, OSOBLIVOSTI UPRAVLINNIa TA REHULIVANNIa. *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys*, (4), 83–88. URL://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-4-16 podatk
7. Orlyk O.V. (2020). Mekhanizm upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva ta yoho osnovni skladovi. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*. Vyp. 2 (19), S. 222-232
8. Khoma D.M., Lopatovskyy V.H., Matiukh S.A. Kontseptualnyi bazys finansovoho menedzhmentu v sferi zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*. № 4. (2022). S. 145-152.

Voytiv Andriy Serhiyovych
(Postgraduate student of PVNZ "European University")

Solonko Myroslav Yuriyovych
(Postgraduate student of PVNZ "European University")

TITLE OF THE ARTICLE

Abstract. *The article explores innovative approaches to ensuring financial and economic security of enterprises in the face of modern challenges. Particular attention is paid to the impact of digitalization and the use of advanced technologies, such as Big Data, artificial intelligence and automated platforms, on strengthening the financial stability of enterprises. Threats arising in the context of the digital transformation of the economy are systematized, and adaptive strategies are proposed to overcome them. The results obtained are the basis for implementing innovative solutions in the processes of financial security management.*

Keywords: *financial and economic security, innovative approaches, digital economy, cybersecurity, risk management, technological innovations.*